

Бунчук Оксана Володимирівна
старший викладач кафедри педагогіки і
педагогічної майстерності
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького,
Мелітополь, Україна

**ІДЕЇ ПЕДАГОГІКИ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ У СПАДЩИНІ КЛАСИКІВ
ОСВІТНЬОЇ ДУМКИ ХХ ст.**

Bunchuk Oksana Vladimirovna
Senior Lecturer of the Chair of Pedagogy and
pedagogical skill
Melitopol State Pedagogical
Bohdan Khmelnytsky University
Melitopol, Ukraine

**IDEAS OF PEDAGOGICS OF LIVING IN THE HOLIDAY OF CLASSICS
OF THE EDUCATIONAL OPINION OF XX CENTURY.**

Анотація. В статті автор висвітлює ідеї педагогіки життєтворчості в спадщині класиків педагогічної думки ХХ ст., а саме: Антона Макаренка та Василя Сухомлинського.

Resume. In the article the author highlights the ideas of pedagogy of life-creation in the legacy of classics of pedagogical thought of the 20th century, namely, Anton Makarenko and Vasyl Sukhomlynsky.

Пошук шляхів гуманізації навчально-виховного процесу в сучасній школі актуалізує необхідність спрямованості педагогічної науки і практики на самоцінність людської особистості, внутрішні ресурси учнів, їхній саморозвиток. В контексті цієї важливої задачі виникає необхідність аналізу надбань класичної педагогіки і творів тих науковців, які працювали на засадах життєтворчої педагогіки.

Необхідно з більшою увагою звернутися до педагогічної спадщини таких педагогів, як Антон Макаренко та Василь Сухомлинський. Звичайно,

кожен з цих педагогів мав свою педагогічну практику і використовував методи виховання, які вважав найбільш доцільними в умовах свого часу і дитячого контингенту. Але обидва наголошували на тому, що виховне середовище дає можливість дитині для ефективного спілкування, взаємодії та спільної діяльності з іншими, під час якої вона засвоює певні норми і цінності життя.

Умови, в яких працювали Макаренко і Сухомлинський різні, але результативність їхньої діяльності свідчить про універсальність педагогічних ідей, життєтворчих технологій, покладених в основу їхніх систем, а саме:

1. Акмеологічна спрямованість виховання, яка реалізується через створення для кожної дитини ситуацій успіху в різних сферах.

2. Становлення особистості як суб'єкта колективної життєтворчості, здатного до співпраці з оточуючими на засадах рівноправних відносин.

3. Набуття школярами досвіду самовиховання й колективної життєтворчості в умовах учнівського самоврядування [2, с. 194].

Виховання особистості як суб'єкта життєтворчості передбачає дотримання таких принципів:

– принципу перспективних ліній (за А. Макаренком), згідно з яким виховати людину – означає виховати в неї перспективні шляхи, тобто організувати нові перспективи, використовувати наявні, поступово ставити більш цінні [3, с. 311–312];

– принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії, який передбачає готовність учасників виховного процесу виступати повноправними партнерами в процесі спілкування, узгоджувати свої позиції;

– акмеологічний принцип, згідно з яким вихователь створює умови для досягнення життєвого успіху особистості, розвитку її індивідуальних здібностей;

– принцип життєвої смислотворчої самодіяльності, що передбачає становлення особистості як творця й проектувальника свого життя, який вміє приймати самостійні рішення та нести за них відповідальність [2, с.195].

З позицій сьогодення очевидно, що Сухомлинський зміг піднятися до рівня світової педагогічної думки. Відштовхуючись від ідей великих мислителів-гуманістів минулого і джерел народного виховання, він сформулював педагогічну концепцію, яка має загальнолюдський характер, спирається на об'єктивні закони і закономірності, не пов'язані з ідеологічними догмами, яких вимагав від нього час. В центр виховного процесу Сухомлинський поставив особистість. Основою його концепції є повага і довіра до дитини, визнання її унікальності та права на власний вибір [1, с. 48].

Розробляючи систему життєтворчого виховання, Василь Олександрович показав велике значення й ефективність методу створення спеціальних педагогічних ситуацій, виховна суть яких зумовлена конкретною практичною діяльністю вихованця у реальних життєвих умовах, коли необхідно зробити моральний вибір, виявити власні людські якості. Проголосивши творення добра дитиною найважливішою ідеєю своєї педагогічної концепції, Сухомлинський багато в чому випередив своїх сучасників.

Педагогічну спадщину великого педагога пронизує ідея проектування людини. Для того щоб педагогіка виконувала таку функцію, вона має спиратися на психологічні знання, відійти від емпіричних узагальнень, у досягненні цілей навчання й виховання використовувати цілепокладання, моделювання, технологію активного перетворення педагогічної дійсності. Головною метою якої є всебічний розвиток особистості. Його можна досягти залученням її до різних видів діяльності, постійним і планомірним формуванням пізнавальних здібностей [1, с. 49].

Одним із основних положень у системі поглядів В.О. Сухомлинського на сутність навчально-виховного процесу є положення про неповторність кожної дитини. «У практиці своєї виховної роботи ми виходимо з того, що людина неповторна ...», – пише Василь Олександрович у праці «Духовний світ школяра. «Людська індивідуальність дитини неповторна ...», – повторює

він у праці «Розмова з молодим директором» Цій темі була присвячена і окрема стаття – «Людина неповторна», що була надрукована у часопису «Народное образование» у 1961 р.[1, с. 49].

У педагогічній практиці рівноправний життєтворчий характер мали стосунки А. Макаренка з вихованцями трудової колонії для неповнолітніх правопорушників (1920-1935). Він ризикнув, відрядивши п'ятдесят вихованців (колишніх злодіїв і безпритульних) на свято Краматорського заводу, де вони повинні були гідно поводитися. Пам'ятаючи про довіру і честь, які до них виявили колектив і педагог, діти проявили найкращі свої моральні якості. Мету виховання А. Макаренко розумів як програму особистості, програму людського характеру. У виховному процесі він вбачав обов'язкову наявність загальної програми виховання та індивідуальної; найважливішими моральними якостями вихованців уважав формування свідомої дисциплінованості, яку пов'язував із вихованням мужності, стійкого і сильного характеру та сили волі [1, с. 51].

Отже, підводячи підсумки, слід відзначити: багатоаспектна життєтворча педагогічна спадщина Антона Семеновича та Василя Олександровича з плином часу не втрачає своєї актуальності. Вона торкається найважливіших педагогічних проблем сучасної освіти. До неї звертаються і керівники закладів освіти, і науковці, і вихователі, і вчителі. Твори Макаренка та Сухомлинського відображають стан та перспективи шкільного реального життя, а це значить що вони будуть слугувати педагогічній громадськості та освіті ще багато років.

ЛИТЕРАТУРА / ЛИТЕРАТУРА / LITERATURA / REFEREN

1. Комінарець Т.В. Гуманістичне виховання у педагогіці А. Макаренка та В. Сухомлинського / Т.В. Комінарець // Педагогічна спадщина А.С. Макаренка та В.О. Сухомлинського: історія та сучасність: матеріали обласних педагогічних читань (15 березня 2013 року, м. Херсон) / За ред.

В.В. Кузьменка, Н.В. Слюсаренко, І.В. Воскової. – Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2013. – С. 47-52.

2. Маврін В.В. Структура та зміст освітньої концепції педагогіки життєтворчості особистості / В.В. Маврін // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. - 2016, С. 190-199.

3. Макаренко А.С. Педагогические сочинения: в 8-ми т. / А.С. Макаренко – Т. 1 / сост.: Л.Ю. Гордин, А.А. Фролов. – Москва: Педагогика, 1983. – 368 с.